

VISI LIETUVOS ŽEMĖS ŠVENTIEJI, MELSKITE DIEVĄ UŽ MUS!

STAČIATIKIŲ LIETUVA

Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios laikraštis

2025 m. kovas Nr. 25

www.orthodoxy.lt

facebook.com/orthodoxy.lt

Gavėnia — kelias į atsinaujinimą

Kovo 3 d., pirmadienį, prasidėjo krikščionių stačiatikių Gavėnia, kuri tęsis iki Velykų. Pasirengimo savaitės pasibaigė Atsiprašymo ir atleidimo sekmadieniu.

Kovo 2 d., vakare, stačiatikių šventovėse vyko Atsiprašymo ir atleidimo apeiga. Po Vakarinės dvasininkai juodais bažnytiniiais drabužiais prašė vienas kitą ir visų šventovėse susirinkusių parapijiečių atleidimo bei suteikė palaiminimą tikintiesiems, linkėdami sėkmingo Didžiojo pasninko.

Iki Velykų, kurias šimet visas krikščionių pasaulis švęs vienu metu, balandžio 20 d., — septynių savačių periodas. Būtent tiek ir tęsis Gavėnia, kurios pagrindinis tikslas — kūnu ir dvasia pasirengti Šviesiajam Kristaus Prisikėlimui. Tai septynios dvasinių darbų savaitės, ir kiekviena jų pasibaigia sekmadieniu, kuomet tikintieji prisimena arba svarbų Bažnyčios gyvavimo įvykį, arba vieną iš šventųjų.

Pirmoji Gavėnios Savaitė — pati griežčiausia. Pirmadienį daugelis tikinčiųjų (ypač vienuoliai) visiškai nieko nevalgo. Šventovėse pradedama skaityti Didįjį Atgailos kanoną (autorius — Andrejus Kretietis). Trečiądienį ir penktądienį vyksta Anksčiau Pašventintų Atnašų Liturgija. Pirmosios savaitės sekmadienį švenčiame Stačiatikybės pergalę prieš ikonoklazmą (ikonoklazmas — kova su ikonomis ir kitomis šventenybėmis). Šventė vadinasi „Stačiatikybės išskilmės“.

Antroji Gavėnios Savaitė skirta šventajam Grigaliui Palamai, Tesalonikų arkivyskupui, apgynusiam mokymą apie nesukurtąjį Dieviškąjį šviesą.

Trečioji Savaitė skirta Kryžiaus pagerbimui. Primenant apie Kristaus auką šventovės centre padedamas Kryžius, ir tikintieji reiškia jam pagarbą.

Ketvirtoji Savaitė vadinama „Jono Klimako“. Šis šv. vienuolis Sinaitas pagerbiamas dėl jo dvasinio paveldo — knygos „Kopėčios“, kuri yra dvasinio tobulėjimo vadovas, padedantis sielos išganymui.

Penktoji Savaitė skirta šventosios atsiskyrėlės Marijos Egiptietės atminimui. Ši šventoji mums yra giliausios atgailos ir dvasinio atsimainymo pavyzdys. Šią Gavėnios Savaitę vėl skaitomas visas Andrejaus Kretiečio Didysis Atgailos kanonas (trečiadienio vakarą). O Penktadienio vakarą — Akatistas Dievo Motinai (Akatisto Šeštadienis).

Šeštąją Gavėnios savaitę prisimename teisiojo Lozorius prikėlimą iš mirusių. Tai — būsimąjo visuotinio prisikėlimo ženklas. Lozorius prikėlimas minimas vadinamąjį Lozorius šeštadienį. O sekmadienis — tai viena iš dvylikos metų švenčių: Viešpaties Įžengimas į Jeruzalę (Verbų sekmadienis). Šventovėse tradiciškai švenčinamos verbos.

► Atsiprašymo ir atleidimo apeigai Šventosios Dvasios vienuolyne vadovavo metropolitas Inokentijus. J. Seredaitės nuotr.

Paskutinė savaitė prieš Velykas vadinama Didžiąja. Tai metas, kuomet prisimename mūsų Viešpaties ir Išganytojo Jėzaus Kristaus kančią ir mirtį ant Kryžiaus.

Kiekviena šios savaitės diena

vadinama Didžiąja. Didįjį Pirmadienį minime teisųjį Juozapą ir nevaisingo figmedžio pasmerkimą. Didįjį Antradienį prisimename, kaip Jėzus demaskuoja fariziejus ir Rašto aiškintojus, taip pat palyginimus, kuriuos Jis sakė Jeruzalės šventykloje. Didysis Trečiadienis: minima Judo išdavystė. Didįjį Ketvirtadienį prisimename Paskutinę Vakariene, kuomet buvo nustatytas Šventosios Eucharistijos Slėpinys. Šio Ketvirtadienio vakare skaitomos vadinamosios „12 Evangelijų“: Šventojo Rašto

tekstai, skirti Kristaus Kančiai. Didysis Penktadienis — Kristaus nukryžiovimo diena: Išnešama drobulė su Kristaus karste atvaizdu (ikona) ir vyksta jos pagerbimas.

Galiausiai Didysis Šeštadienis — tylos, tylėjimo metas: Kristaus nužengimo į pragarą minėjimas. Nakčiai iš Šeštadienio į Sekmadienį (šimet — balandžio 19-20 d.) — Velykų pamaldos. Prasideda Velykos — Švenčių Šventė ir Išskilmių Išskilmė.

Velykos žemėje — tai būsimųjų amžinųjų Velykų Danguje Pirmavaizdis.

Ganytojo žodis: atgailos metas

2 psl.

Ar mums reikia religinių karų?

3-4 psl.

Piuchtica – Dangaus karalienės sodas

5 psl.

Stačiatikybė Lietuvoje: istorijos gairės

6 psl.

Dvasininko atsakymai į parapijiečių klausimus

7 psl.

ISSN 2783-7173

9 772783 717000

Gavėnia – atgailos laikas

Vilniaus ir Lietuvos
metropolitas INOKENTIJUS

Brangūs broliai ir seserys Kristuje!

Gavėnia yra ypatingas metas, tai – atgailos laikotarpis „Tad atgailokite ir atsiverskite, kad būtų išdildytos jūsų nuodėmės“ (Apd 3, 19). Šiais žodžiais iš Šventojo Rašto kalba visiems mums Šventoji Dvasia šventojo apaštalo Petro lūpomis. Būtent gili, atvira, nuoširdi atgaila, atgaila su ašaromis akyse turėtų būti visų mūsų pastangų ir triūso Gavėnios laiku pagrindas. Visada reikia prisiminti, kad pats „Dievas skelbdina visiems žmonėms daryti atgailą“ (Apd 17, 30).

Šventieji Tėvai vadino Didįjį Pasninką dvasiniu pavasariu, žmogaus sielos pavasariu, nes būtent atgailos didus darbas pagelbsti mums suvokti, kad esame kalti Dievui ir kad esame kalti kitiems žmonėms, padeda mums, ištyrus save pačius ir savo vidurinį pasaulį, per atgailą ir maldą tapti geresniems, pamažu atsinaujinant ir rengiantis amžinajam gyvenimui.

„Atgaila“ – lietuviškas graikiškos sąvokos „metanōja“ vertimas, pažodžiui reiškiančios „proto pakeitimas“, „mąstymo būdo pokytis“, atnaujinimas. Atgaila – ne tik gailėjimasis. Judas, išdavęs Viešpatį, po to gailėjosi, bet neatgailavo. Jis apgailėstavo dėl to, ką padarė, tačiau nerado savy jėgų nei išprašyti Viešpaties atleisti, nei kuo nors geru ištaisyti padarytą pikta. Tuo jis skiriasi nuo apaštalo Petro: pastarasis išsižadėjo Kristaus, tačiau visu savo tolesniu gyvenimu, tikėjimo išpažintojo ir kankinystės žygdarbiu įrodė savo meilę Dievui ir ne kartą išpirko savo nuodėmes.

Kiekvieną kartą, kai pradėdam Didįjį Pasninką, kai per pamaldas girdime atgailos maldas ir giesmes, turime pagalvoti apie tai, kaip mums permainingi savo gyvenimą ir kaip pasiekti, kad atgailojimas už pragyventus metus nebūtų bevaisis, bet kad subrandintų tikrus vaisius mūsų krikščioniškame buvime.

Koks svarbiausias atgailos tikslas? Be atgailos neįmanoma atgimti, prisikelti amžinajam buvimui su Kristumi Gelbėtoju, susijungus su Juo. Nesigailėjimas dėl nuodėmių – tai lėta skausminga mirtis, sielos kančios ir kūno ligos.

Nuo ko prasideda atgaila? „Atgailos pradžia – (savo) nuodėmių nuteisimas. Pasmerk ir tu savo nuodėmes“, – sako mums visiems didysis Jonas Auksaburnis. Atgailauti reikia kiekvienam krikščioniui. Atgaila – dovana, Dievo duota žmogui, sutepusiam nuodėmėmis baltus krikšto rūbus. Atgailavimas – proto atgręžimas į Dievą. Kai ateiname išpažinties, nepakanka tik išvardyti savo nuodė-

► Jo Eminencija Vilniaus ir Lietuvos metropolitas Inokentijus. A. Litvinovo nuotr.

mes. Per išpažintį reikia rasti savyje jėgų atsistoti veidu į Dievą, stotis prieš Dievo tiesą, prieš gailėstingą Dievo meilės teismą.

Ruošiantis išpažinčiai naudinga dar kartą perskaityti Gelbėtojo Kalno pamokslą (Mt 5, 3 - 7, 27), kad suprastume kiek esame nutolę nuo to, Viešpaties mums parodyto, gyvenimo idealo, netgi ne idealo, o normos, nes Kristaus žodžiai – krikščioniškojo gyvenimo

norma. „Palaiminti vargšai dvasia, nes jų yra Dangaus Karalystė“. Bet ar mes jau tapome neturtėlio, vargdienio dvasios, – ar įgijome tą dieviškąjį nuolankumą, kurio reikalaujama iš kiekvieno krikščionio? „Palaiminti sielvartaujantys, nes jie bus paguosti“. Argi sieļojamės mes dėl savo nuodėmių, argi mes jaučiame nuoširdų gailėstį? Štai taip reikia prisiminti visus Palaiminimų Įsakymus ir re-

miantis jais įvertinti savo gyvenimą. O tada dera atidžiai perskaityti visą Kalno pamokslą iki galo, t. y. iki septintojo Evangelijos pagal Matą skyriaus pabaigos, ir pasvarstyti apie tai, ar vykdau aš mūsų Viešpaties ir Gelbėtojo Jėzaus Kristaus įsakus.

Paskui reikia prisiminti Viešpaties maldą „Tėve mūsų“ – prašymą po prašymo. Ar šventas mūmyse yra Dievo vardas, o gal

atvirkščiai, savo poelgiais nuolatos Jį įžeidinėjame? Laukiame mes Dievo karalystės? Ar esam pasiryžę savo valią pavesti Dievo valiai, o gal mūsų pačių valia mums brangesnė? Ar mes priimame „kasdienę duoną“, gyvybės Duoną – Gelbėtojo Kūną ir Kraują? Ar atleidžiame skolas savo skolininkams, t. y. ar atleidžiame savo kaltininkams? Taip, stodami prieš Dievo tiesą, rengsimės išpažinčiai.

Visiško mūsų nuodėmių atleidimo sąlyga yra išpažinties atvirumas ir nuoširdumas, pasiryžimas pasitaisyti ir pradėti gyventi kitaip. Jei žmogus per išpažintį nuslepia nuodėmes, jei jo išpažintis tėra tuščias formalumas arba jei jis kalba tik apie kitų nuodėmes, tokiu atveju šis slėpinys sielos neišgydo.

Besąlygiškai nevalia save teisinti, nes „kas save teisina, tas išsižada atgailojimo“, – sako šventieji tėvai. O „kas smerkia nusidėjėlius, tas išguja iš savęs atgailą“, – sako garbingasis aba Izaijas.

Būtina gailėtis dėl nuodėmių kiekvieną Didžiojo Pasninko dieną, nes tas laikotarpis – nuolatinio atgailojimo metas, būtina siekti turėti atgailos Dvasią, kurią dovanoja Dievas, atsiliepdamas į mūsų nuoširdų troškimą atgailauti iš meilės Viešpačiui, nes tai laiduoja mūsų perkeitimą, visos gyvenšenos permainingumą.

Taigi Gavėnia – tai laikas, kai turime galimybę patikrinti, įvertinti ir pakeisti savo gyvenimą, kai galime susitaikyti su Dievu ir artimaisiais. Ir tas susitaikymas įvyksta ne tik dėl žodžio išpažinto savo nuodėmingumo, bet ir dėl veiksmų, kuriuos priešpriešinsime buvusiems nusidėjimams. Tai ir yra tikroji atgaila. Nes jei per išpažintį mes išpažįstame, kad esame pavydūs, o išėję iš šventovės ir toliau pavydime savo artimui, tai kokia buvo išpažinties prasmė? Ir jeigu prisipažįstame, kad pykstamės su artimais giminaičiais, o grįžę namo po Liturgijos vėl su jais kivirčijamės, dėl ko tad buvo atliekama išpažintis?

Pamąstykite ir apie tai, kad žemiškoji būtis duota mums tik vieną kartą: visa, ko nesusėsimė atlikti šiandien, nebusėsimė padaryti niekada. Todėl susitaikyti vieniems su kitais, vadinasi, ir su pačiu Dievu, esame pašaukti jau šiandien. O tada jau šiandien mūsų gyvenimas pasikeis, jau šiandien patekės mums saulė – naktis praeis, o diena išauš.

Brangūs broliai ir seserys Kristuje, linkiu visiems jums, susitakius tarpusavyje, Gavėnios kelią nueiti kupiniems nuolankumo, pasitikint šventųjų, o labiausiai Dievo Motinos, pagalba, nes tai – būtina sąlyga, kad Didysis Pasninkas būtų vaisingas ir kad pelnytume sielos džiaugsmą, kai ateis Viešpaties Velykos.

Lietuvai nereikia religinių karų

Viename iš pirmų interviu, duotų atvykus į Lietuvą, Konstantinopolio patriarchato egzarchas Lietuvoje, kunigas vienuolis Justinas, atsakydamas į klausimą apie galimą bendravimą su Lietuvos Stačiatikių Bažnyčia, sakė: „Man svarbu, kad mes nekariautume tarpusavyje čia, Lietuvoje... Melsimės. Pyktis aš nenoriu.“

Vilniaus ir Lietuvos metropolitas Inokentijus pasveikino taikų egzarcho toną ir blaivų požiūrį bei teigiamai įvertino jo žodžius apie „taikų sugyvenimą“. Deja, realybėje matome ką kita – bandymus kurstyti priešišumą Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios pasauliečių ir dvasininkų atžvilgiu, vaizduojant juos kaip priešišką Lietuvai „penktąją koloną“. Tai pasakytina ir apie Konstantinopolio patriarchato egzarchato Lietuvoje tarnautojo Vitalijaus Mockaus interviu, neseniai paskelbtą interneto dienraštyje „Bernardinai“.

Kiekvienas žmogus privalo turėti teisę laisvai pasirinkti, kurioje bažnyčioje melstis. Tas, kuris bando patraukti į savo pusę, juodindamas kitus, pats save nuteisia ir taip pats save teršia. O dviasiskai išmintingas žmogus be vargo atskirs grūdus nuo pelų.

Būdami antra pagal dydį tradicinė religinė bendruomenė Lietuvoje, suvokiame savo atsakomybę už ramybę ir stabilumą mūsų visuomenėje, todėl iki šiol stengėmės neatsakyti į mūsų buvusių klero narių išpuolius. Tačiau minėtame interviu yra tiek daug melo, šmeižto ir tendencingai interpretuotų faktų, kad jų negalima palikti be atsako.

Nusikaltimas ir bausmė
Jau autoriaus įžangoje glūdi melas, nes joje kartojamas jau ne kar-

► Švenčių dienomis į pamaldas Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios šventovėse susirenka daugybė tikinčiųjų. A. Litvinovo nuotr.

tą mūsų paneigtas teiginys, esą penki buvę klero nariai pašalinti iš kunigų, nes jie „pasmerkė patriarcho Kirilo paramą karui prieš Ukrainą ir rusų pasaulio ideologiją“.

Tai visiška netiesa. Kai kam gal bus staigmena, tačiau V. Mockaus ir jo bendraminčių požiūris į karą Ukrainoje niekuo nesiskiria nuo Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios pozicijos. Mūsų religinė bendruomenė pasmerkė šį karą visais lygmenimis: vadovų, dvasininkų, pasauliečių ir visuotinio susirinkimo – tai neginčijamas faktas. Juo labiau, kad ši aiški pozicija dėl karo buvo išsakyta jau kitą dieną po jo pradžios. Vėliau, įpusėjus 2022 m. kovui, metropolitas Inokentijus buvo

vienas pirmųjų stačiatikių hierarchų, paskelbusių pareiškimą, kuriame jis pasmerkė karą ir išreiškė nepritarimą patriarchui Kirilui. Šis pasisakymas plačiai nuskambėjo stačiatikių pasaulyje, ir yra gerai žinomas iki šiol.

Mūsų Bažnyčia pasmerkė karą Ukrainoje ir iki šiol jį smerkia. Tokia mūsų pozicija. Tai rodo, kad neatlaiko kritikos teiginys, jog dabartiniai Konstantinopolio patriarchato egzarchato tarnautojai patyrė represijas dėl savo antikarinės pozicijos. Jokių represijų iš viso nebuvo. Metropolitas Inokentijus tiesiog patenkino pačių minėtų asmenų pateiktus prašymus trauktis iš pareigų, nes pasitvirtino infor-

macija, jog jie pradėjo aktyvią Bažnyčią skaldančią veiklą. Antikarinę jų poziciją ir patriarcho kritika čia niekuo dėti.

Hierarchas ordinaras dar ilgai įtikinėjo skaldymo keliu pasukusius kunigus, ragindamas juos apsigalvoti. Tik tada, kai tapo akiivaizdu, jog skaldytojai veikia pagal numatytą planą ir neketina nukrypti nuo pasirinkto kelio, buvo taikomos bažnytinės nuobaudos: jie buvo suspenduoti (uždrausta tarnauti). Vėliau, po nesėkmingų raginimų atgailauti, skaldytojai pašalinti iš kunigų luomo dėl daugybės kanoninių nusikaltimų.

Tuo tarpu išibėgėjo plataus masto informacinė kampanija, skirta apšmeižti Lietuvos Stačiatikių Bažnyčią ir ją marginalizuoti. Ši kampanija iki šiol duoda savo nuodingų vaisių.

Prie suskilusios geldos

Panašu, kad kai kurie mūsų buvusių dvasininkų lūkesčiai nepasiteisino. Palikdami parapijas, jie sakė nustebusiems tikintiesiems, jog netrukus vėl sugrįš. Jie viešai skelbė apie būsimą masinį Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios dvasininkų ir pasauliečių perėjimą į jų pusę.

Tačiau nieko panašaus neįvyko, ir skaldytojai liko prie suskilusios geldos. Tikintieji neišėjo pas juos. Jie tebesilanko ankstesnėse šventovėse ir patiki sielovadą nepriekaištingos kanoninės reputacijos dvasininkams. Pagal bažnytinius kanonus, kartą pašalinti iš kunigų luomo dvasininkai negali būti sugrąžinti į kunigystę ir negali būti vėl įšventinti.

Mes nepripažįstame Konstantinopolio patriarchato sprendimo juos sugrąžinti į kunigystę, nes bažnytinio teismo procedūra pra-

sideda ir baigiasi toje vietinėje Bažnyčioje, kuriai priklauso asmenys. Taigi, Lietuvos egzarchatas iš esmės yra bendruomenė be Dievo malonės, nes ją sudaro iš kunigų luomo pašalinti ar suspenduoti kunigai. Tai netaikytina tik iš Estijos paskirtam egzarchato vadovui, kunigui vienuoliui Justinui. Reiškia, kad apeigos, „atliktos“ buvusių kunigų, neturi sakralumo galios, įskaitant Eucharistijos ir Krikšto Sakramentus. Tikintieji tai žino, todėl neina pas skaldytojus: egzarchato parapijiečių skaičius, švelniai tariant, nedidelis. Tuo tarpu Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios šventovės ir toliau pilnos. Tikinčiųjų skaičius nuolat auga. Pavyzdžiui, per neseniai atvežtų didžiųjų relikvijų – Viešpaties Kryžiaus ir Švenčiausiosios Dievo Motinos Skraistės dalių – vien per kelias dienas Šventosios Dvasios vienuolyno šventovėje, kur jos buvo, apsilankė apie 30 tūkstančių žmonių.

Patyręs pralaimėjimą, konkuruojant su savo buvusia Motina Bažnyčia, jos buvęs kancleris nesumanė nieko geresnio, kaip paaiškinti nesėkmę žemu „Dievo tautos“ lygiu. Dabar jis teigia, jog valstybei tenka susidurti su Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios dvasininkija ir parapijiečiais kaip su „penktąja kolona“. Jei būtų užpulta Lietuva, pasak V. Mockaus, 70-80% jos narių, su raudonais gvazdikais išeitų pasitikti okupantų. Šis kaltinimas visiškai absurdiškas ir peržengia visas sveiko proto ribas. Tai – šmeižtas. Kiekvieną dieną, per kiekvieną mūsų pamaldą, meldžiamasi už Lietuvą, jos žmones, valdžią ir kariuomenę.

► Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios nariai Vilniaus Šventosios Dvasios vienuolyno kieme. A. Litvinovo nuotr.

Tęsinys - 4 p.

Straipsnio „Lietuvai nereikia religinių karų“ tęsinys. Pradžia – 3 p.

Valstybinių švenčių dienomis vyksta pamaldos, šventovės puošiamos nacionaline Lietuvos simbolika. Svarbu priminti apie pasauliečių kreipimąsi, smerkiantį karą, palaikantį savo Bažnyčią. Per palyginti trumpą laiką jį pasirašė apie 8 tūkstančiai tikinčiųjų ir kuris buvo perduotas Lietuvos Prezidento kanceliarijai. Didžioji dalis Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios tikinčiųjų yra Lietuvos piliečiai ir jos patriotai.

Kur lankosi ukrainiečių pabėgėliai

Dar vienas p. Mockaus teiginys – tarsi ukrainiečių pabėgėliai „per klaidą“ patenka į mūsų šventoves, nes mes, tariamai, slepiame savo kanoninį ryšį su Maskvos Patriarchatu. Ukrainiečių pabėgėlių skaičius mūsų šventovėse kelis kartus viršija jų skaičių Konstantinopolio patriarchato egzarchato parapijose. Tačiau taip nutinka ne per klaidą, o todėl, kad stačiatikiai iš Ukrainos puikiai žino, kas yra Bažnyčios skaldymas, ir sugeba atskirti kanoninius kunigus nuo tų, kurie neturi Dievo malonės. Dėl Ukrainos Stačiatikių Bažnyčios (USB) kanoniškumo niekas stačiatikių pasaulyje neabejoja, tuo tarpu Stačiatikių Bažnyčia Ukrainoje (SBU), suformuota iš dviejų schizmatinių grupuočių, yra oficialiai pripažinta tik keturių iš penkiolikos vietinių Stačiatikių Bažnyčių. Palaikymą šiuo metu persekiojami USB, kuriai vadovauja Jo Šventenybė metropolitas Onufrijus, išreiškė daugelio vietinių Bažnyčių vadovai ir hierarchai. Beje, visai neseniai apie šiurpą keliančią persekiojimą ir šventovių užėmimo situaciją didžiausioje Ukrainos Bažnyčioje kalbėjo ir J. D. Vance, šiuo metu užimantis JAV viceprezidento postą. Taip pat apie persekiojamą Ukrainos Stačiatikių Bažnyčią kalbama neseniai paskelbtame Jungtinių Tautų Žmogaus teisių aukščiausiojo komisaro pranešime (su juo galima susipažinti čia: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/countries/ukraine/2024-12-31-pr41-ukraine-en.pdf>).

Pagal stačiatikių pasaulyje plačiai paplitusią nuomonę, daugelis „kunigų“ iš Stačiatikių Bažnyčios Ukrainoje (SBU) neturi teisėtų kunigų įšventinimų. Tačiau, pašalinę iš kunigų ir suspenduoti Lietuvos Konstantinopolio patriarchato egzarchato klero nariai „tarnauja“ kartu su jais, kas, žinoma, nelieta nepastebėta Ukrainos Stačiatikių Bažnyčios (USB) tikinčiųjų, atsidūrusių čia kaip pabėgėliai. Daugelis jų, lankydami kanoninėse šventovėse Ukrainoje, susidūrė su spaudimu ir priešišku netgi su smurtiniu išvymu iš savo cerkvių, ir jie jokių būdu nenori, kad religiniai karai kartotųsi šalyje, kuri juos priėmė.

Pabėgėlių iš Ukrainos yra beveik kiekvienoje mūsų parapijoje, jie įsijungė į parapijos gyvenimą,

► 2024 metų gruodį, kai Šventosios Dvasios vienuolyne buvo didžiosios šventenybės – Šventojo Kryžiaus ir Dievo Motinos Skraistės dalelės, vienuolyno šventovėje per keletą dienų apsilankė daugiau nei 30 tūkstančių tikinčiųjų. A. Litvinovo nuotr.

daugelis jų atlieka įvairias bažnytinės tarnystes: gieda chore, patarnauja altoriaus ir pan. Be to, senovinėje Šv. Paraskevės cerkvėje, palaiminus metropolitui Inokentijui, meldžiasi ukrainiečių stačiatikių bendruomenė, kurios sielovada užsiima kunigas ukrainietis. Kyla klausimas: ar ukrainiečių pabėgėliai lankytųsi mūsų šventovėse, jei jose jie susidurtų su karo pateisnimu ir „rusiškojo pasaulio“ propaganda?

Be to, Šv. Paraskevės cerkvėje jau 20 metų be jokių pertraukų aktyviai veikia Lietuvos stačiatikių bendruomenė, pamaldos vyksta lietuvių kalba. Visiškai nepriimtina kurstyti tautinius nesutarimus V. Mockaus išsakytais kaltinimais, kad mūsų dvasininkai ir tikintieji tariamai neigiamai žiūri į lietuvių tautybės žmones. Tuo tarpu daugelis lietuvių aktyviai dalyvauja mūsų Bažnyčios veikloje ir taip pat kreipiasi į mūsų šventoves, prašydami maldų.

Skundų stilius

Čia mes artėjame prie pagrindinio V. Mockaus pareiškimo – esą mūsų religinė organizacija slepia savo kanoninį ryšį su Maskvos Patriarchatu, maskuodamasi pavadinimu, kuris mums nepriklauso. Pirma, niekas nieko neslepia – pavadinimas „Vilniaus ir Lietuvos vyskupija“ vis dar yra minimas mūsų religinės organizacijos oficialiuose informacijos šaltiniuose. Kartu „Lietuvos Stačiatikių Bažnyčia“ yra istorinis mūsų, stačiatikių bendruomenės pavadinimas, kuris buvo vartojamas tiek prieš Pirmąjį pasaulinį karą, tiek ir šiandien. Būtent šis pavadinimas buvo nurodytas 1999 metų Lietuvos Respublikos Teisingumo ministerijos dokumente, patvirtinančiame, kad „pagal Lietuvos Respublikos religinių ben-

druomenių ir bendrijų įstatymo 5 straipsnį, Lietuvos Stačiatikių Bažnyčia yra tradicinė Lietuvos religinė bendrija.“ Pavadinimas „Lietuvos Stačiatikių Bažnyčia“ taip pat įtvirtintas mūsų Bažnyčios statute.

Naudodamiesi šiuo pavadinimu, mes taip pat pabrėžiame savo nuosirdų didesnės bažnytinės nepriklausomybės siekį. Šiuo metu Lietuvos Stačiatikių Bažnyčia turi kanoninį vyskupijos statusą ir jungiasi su Visuotine Stačiatikių Bažnyčia per Maskvos Patriarchatą, tačiau tai nereikia administracinio pavaldumo Maskvos bažnytiniam pareigūnams. Kalbama tik apie kanoninį ryšį, nes kai jo nėra, stačiatikių bendruomenė automatiškai tampa schizmatine grupuote. Absoliučiai neteisinga kalbėti apie Maskvos Patriarchato „padalinį“ ar „filialą“ Lietuvoje, nes Stačiatikių Bažnyčia yra organizuota

kitaip. Mes esame įstatymus gerbianči Lietuvos tradicinė religinė bendruomenė, turinti čia gilią istorinę šaknis, ir veikianti pagal Lietuvos teisinius aktus. Mums reikia tik vieno – galimybės melstis pagal savo religinius įsitikinimus ir tradicijas.

Apibendrinant interviu, šio teksto autorė, po teiginio, esą per mus į Lietuvą skverbiasi Putino ideologija, straipsnio autorė pereina prie skundo žanro ir kreipiasi į valdžios institucijas: kiek ilgai valstybė mokesčių mokėtojų sąskaita finansuos priešišką organizaciją, remiančią karą? Šis šmeižtas lengvai paneigiamas: Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios nariai ir yra Lietuvos piliečiai, mokantys mokesčius. Kas dėl karo, kaip jau minėta anksčiau, mes kategoriškai pasisakome prieš dabar vykstantį karą Ukrainoje ir bet kokius kitus karus, įskaitant religinius.

Primename, kad dabar stačiatikiams prasideda ypatingas Gavėnios laikotarpis. Artėjantis pasninkas – tai susilaikymo nuo nereikalingų žodžių, minčių, veiksmų ir maisto periodas – laikas grįžti į dvasios ramybę ir sąmoningumą, stiprinant maldą bei kovą su aistromis.

Ši pokyčių metų ypatingai aktualu kreiptis į Kristų, prašant atitraukti nuo mūsų tingumo, nevilties, valdingumo ir tuščiažodžiavimo dvasios, ir prašyti mums suteikti mums tyrumo, nuolankios išminties, kantrybės ir meilės dvasios. Taip pat malonės regėti savo nuodėmes ir neįteisti savo brolio. Taip pat svarbu prisiminti, kad teisingas požiūris į paklydusius – tai malda už juos.

Šiais metais visi krikščionys švęs Velykas tuo pačiu metu. Ten, kur yra Kristus, ten yra taika ir meilė. Į tai mus visus kviečia Viešpats.

Marija JAKUBOVSKAJA

► Į šventę, skirtą stebuklingosios Vilniaus Dievo Motinos „Ženklo“ ikonos įgijimo garbei, 2024 m. spalio 12 d., Vilniaus „Ženklo“ šventovėje susibūrė daugybė tikinčiųjų iš visos Lietuvos. A. Litvinovo nuotr.

Tas, kas atsisako priiminėti Švenčiausiuosius Slėpinius, atsiriboja nuo Kristaus ir pasilieka pats sau vienas, atsidavęs savo prigimčiai, pažeistai amžinosios mirties. Šventasis Ignatijus (Briancaninovas)

Piuchtica — Dangaus Karalienės Žiemos sodas

Trakų vyskupas AMBROSIJUS

Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios piligrimai, palaiminus Vilniaus ir Lietuvos metropolitui Inokentijui, reguliariai lanko šventas vietas. Tarp jų itin norėčiau išskirti Piuchticos vienuolyną.

Jame šių metų vasarį vėl, jau ne pirmą sykį, apsilankė besimokantys Teologijos studijose bei įvairių Lietuvos stačiatikių parapijų tikintieji. Tokią dažną piligrimystę į šį šventą, Dievo Motinos globojamą, vienuolyną skatina noras padėti jo seserims — surinkti derlių rudenį, paruošti malkų bei atlikti kitas oficijas. Piligrimai turėjo galimybę išreikšti meilę vienuolynui paaukodami jo labai savo darbą. Šventojo vienuolyno seserys taip pat neliko skolingos: jos su meile priėmė piligrimus iš Lietuvos, suteikė jiems pastogę bei pamaitino, o seserų vienuolių maldos už pagalbininkus tebetęsiamos ir jiems išvykus.

Maldininkai, apsilankę vietoje, kurią savo pasirodymu pašventino Dievo Motina, galėjo ten ne tik darbuotis, bet ir melstis vienuolyno šventovėse, taip pat dalyvauti ekskursijose po vienuolyno teritoriją. Tad piligrimai galėjo atsitraukti nuo įprasto gyvenimo

► Lietuvos piligrimų grupė, vadovaujama Trakų vyskupo Ambrosijaus, vasario 12-16 d. lankėsi Piuchticos moterų vienuolyne Estijoje. Pagrindinis kelionės tikslas buvo padėti vienuolyno seserims paruošti malkų bei atlikti kitas oficijas. Paskutinę kelionės dieną, po sekmadienio Liturgijos, palaiminus Vilniaus ir Lietuvos metropolitui Inokentijui, Trakų vyskupas Ambrosijus įteikė vienuolyno igumenei Filaretai Vilniaus šventųjų kankinių Antonijaus, Joano ir Eustachijaus ikoną su jų relikvijomis. Igumenė Filareta dėkojo svečiams iš Lietuvos už pagalbą ir perdavė jiems dvi drobules su Švč. Dievo Motinos karste atvaizdu, išsiuvinėtas pačių vienuolyno seserų.

mo verpeto, praleisti keletą dienų šventoje vietoje, bent šiek tiek susipažinti su vienuoliška gyvenimu, kur svarbiausia — darbas ir malda.

Itin didelį dvasinį džiaugsmą piligrimams suteikė galimybė nusilenkti „Piuchticos“ Dievo Motinos ikonai, kuriai tikintieji reiškia pagarbą, bei stebuklingajai Piuchticos ikonai „Dievo Gimdytojos

Užmigimas“; pasimelsti prie šventosios palaimintosios Jekaterinos Piuchtietės relikvijų, o dar, nepaisant žiemos meto, panirti į gydančią šaltinio, esančio netoli vienuolyno, vandenį.

Štai iškalbingi maldininkų, dalyvavusių minėtoje kelionėje, įspūdžiai:

„Šventoji Piuchtica — tai vieta, kur siela atsiskleidžia ir džiaugia-

si! Čia mes pajutome ypatingą maldingumo dvasią, skaistumą ir nusiramimą...“.

„Kai tik išlipome iš autobuso ir susitikome su meilės kupinomis motinėlėmis prie vienuolyno viešbučio, išsyk pajutome, kad atvažiavome pabūti ne žemėje, o danguje...“.

Piligrimų prisiminimai apie kelionę ir meilę, kurią jiems rei-

kė Piuchticos vienuolyno seserys, priminė šventojo teisingo Joano Kronštatiečio įsakus. Šio šventojo vardas susijęs su Piuchticos vienuolynu. Jis kaip tikras tėvas globojo seseris, rūpinosi jų sielovada ir rėmė finansiškai. Didis ganytojas visada ten buvo laukiamas svečias. Jis ir daugelį kitų tikinčiųjų laimino aplankyti šį šventąjį vienuolyną, sakydamas: „Eikite į Piuchticą, ten — trys laipteliai, vedantys į Dangaus Karalystę. Bučiuokite jos žemę, nes ją pašventino Dievo motinos apsilankymas“. O Piuchticos vienuolyno seserims, savo ruožtu, sakė: „Atminkite, jūs sutinkate Pačios Dangaus Karalienės svečius!“.

2025 metais Lietuvos Stačiatikių brolija, kuri atsakinga už stačiatikių piligriminių kelionių rengimą, numato surengti nemažai įdomių piligrimysčių; jose bus galima dalyvauti.

Mūsų piligrimams, kurie, Dievui padedant, patiria naujų, ryškių įspūdžių, norėčiau palinkėti, kad šiose kelionėse jie pirmiausia stengtųsi siekti dvasinių maldingumo vaisių, sąlyčio su šventenybėmis ir kad jų protai bei širdys kiltų prie Pirmavaizdžių, susijusių su šiomis sakramentalijomis.

KOVAS							BAŽNYTINIS KALENDORIUS						
PIRMADIENIS		ANTRADIENIS		TREČIADIENIS		KETVIRTADIENIS		PENKTADIENIS		ŠEŠTADIENIS		SEKMADIENIS	
3 1-a Gavėnios savaitė. Leonas, Romos pop. (461).		4 Archipas ir Filemonas, ap. iš 70-ties. Apfija, apaštalamis lygi, kank. (I). Feodoras Sanaksarietis, vien. (1791).		5 Leonas, Katanijos vysk. (~780). Titas, Tichonas, Gelasijus ir kt., Valaamo vienuoliai, kank. (1578).		6 Timotiejus, vien. („Simbolių“ vienuolyne) (795).		7 Kankinių relikvijų, buvusių Šalia Eugenijaus vartų, įgijimas (395-423). Mauricijus ir 70 karių, kank. (V).		8 Teodoras Tironas, did. kank. (~306). Polikarpas, Smirmos vyskupas, kank. (167).		9 Pirma Gavėnios savaitė. Stačiatikybės Iškilmės. Pirmas (IV) ir antras (452) Pirmtako Jono galvos įgijimas.	
10 2-a Gavėnios savaitė. Tarasas, Konstantinopolio arkivysk. (806).		11 Porfirijus, Gazos arkivysk. (420). Sebastijonas Pozechonietis (XVI).		12 Prokopijus Dekapolietis, vienuolis, išpaž. (~750). Titas, vienuolis, Pečery presbit. (1190).		13 Bazilijus, vien., išpaž. (750). Arsenijus, Rostovo metropolitas, kank. (1772).		14 Eudokija, vienuolė, kank. (~160-170). Martirijus Zelenietis, vien. (1603).		15 Dievo Motinos ikona „Viespataujančioji“ (1917). Teodotas, Kirėnės vysk., kank. (~326). Mirusiųjų atminai.		16 Antra Gavėnios savaitė. Grigalius Palama, Tesalonikų arkivysk.	
17 3-ia Gavėnios savaitė. Danijilas, ištikimasis Maskvos kunigaik. (1303).		18 Konanas Izaurijietis, kank. (I). Feodoras (Smolensko) ir jo sūnūs Dovydas ir Konstantinas — Jaroslavlį ištikimi kunigaikščiai (Relikvijų įgijimas; 1463).		19 42 Amorejės (Galatija) kank.: Konstantinas, Ajecijus, Teofilis, Teodoras ir kt. (~845).		20 Chersono kank.: Bazilijus, vysk., Efrema, Kapitonas ir kt. (IV).		21 Teofilaktas, Nikomedijos vyskupas, išpaž. (842-845). Lozorius (1391) ir Afanasijus (XV) Muromiečiai, vien.		22 40 kank., kentėjusiųjų Sebastijos ežere (~320).		23 Trečia Gavėnios savaitė, skirta Kryžiaus pagerbimui. Kank.: Kvadratas ir su juo: Kiprijonas, Denisas, Anektas ir kt. (258).	
24 4-a Gavėnios savaitė. Sofronijus, Jeruzalės patr. (639).		25 Teofanas Sigrianietis, vienuolis, išpaž. (818). Grigalius Didysis, Romos popiežius (604).		26 Nikiforas, Konstantinopolio patr. (relikvijų perkėl.; 846). Sabinas, kank. (287).		27 Benediktas Nursietis, abatas (543). Teognostas, Kijivo ir visos Rusijos metrop. (1353).		28 Agapijus, kank., ir su juo 7 kank.: Puplijus, Timolajus, 2 Aleksandrai ir 2 Dionyzai (303).		29 Sabinas, kank. (287). Papijus, kank. (305-311). Mirusiųjų atminai.		30 Ketvirta Gavėnios savaitė. Jonas Klimakas, vien.	
31 5-a Gavėnios savaitė. Kirilas, Jeruzalės arkivysk. (386).													
		Šventė				Pasminkas				Atminai			

Tas, kas atsisako priiminėti Švenčiausiuosius Slėpinius, atsiriboja nuo Kristaus ir pasilieka pats sau vienas, atsidavęs savo prigimčiai, pažeistai amžinosios mirties. Šventasis Ignatijus (Eriančinovas)

Stačiatikybė Lietuvoje: Istorijos gairės

**Igumenas ANTONIJUS
(GURINOVICHUS)**

Šventosios Dvasios vienuolyno dekanas

I Lietuvos teritoriją Stačiatikybė atkeliavo praėjus nedaug laiko po Rusios Krikšto (988 m.). Ji čia pateko iš kaimynų slavų ir rusų kunigaikštysčių, miestų ir kitų vietovių, besiribojančių su Lietuva. 1994 metais archeologai, atlikdami kasinėjimus Kernavėje, buvusioje Lietuvos sostinėje, ir vienoje seniausių Lietuvos gyvenviečių, aptiko kapavietes, kurios, mokslininkų nuomone, priskirtinos karaliaus Mindaugo (1236-1263) valdymo metui.

Archeologai atkreipė dėmesį į tai, kad žmonės ten palaidoti vadovaujantis stačiatikių tradicija (kojomis į Rytus). Šis radinys tik patvirtino metraščių pranešimus, kad krikščioniškasis stačiatikių tikėjimas Lietuvoje ėmė plisti maždaug nuo XI amžiaus, Rusią užpuolus mongolams totoriams (1237-1242). Lietuvos kunigaikščiai beveik nesulaikdami pasipriešinimo užėmė dalį baltarusių (gudų) ir ukrainiečių žemių, nes ši priklausomybė buvo laikoma išgelbėjimu nuo mongolų totorių gaujų antpuolių. Be to, Livonijos ir Teutono ordinais, įsiveržę į Lietuvos teritoriją šiaurėje, vertė lietuvius keltis ne tik į pietus, bet ir į vadinamųjų Baltosios ir Juodosios Rusios teritoriją. Tad XIII a., kuomet susiformavo Lietuvos valstybė – vadinamoji „Mindaugo Lietuva“, joje buvo ne tik dalis baltų žemių, bet ir kai kurios slavų (rusėnų) teritorijos. Tada du trečdaliai gyventojų išpažino Stačiatikybę. Be to, ne tik slavų kilmės Lietuvos kunigaikščio valdiniai, bet ir pati Lietuvos diduomenė buvo stačiatikiška. Štai vyriausias karaliaus Mindaugo sūnus Vaišvilkas ir kai kurie jo giminės buvo vienuoliai stačiatikiai. Protojerėjus Vasilijus Novinskis savo knygoje „Stačiatikybės Lietuvoje istorinė apybraiža“ pažymi, kad XIV a. pabaigoje „56 Lietuvos kunigaikščiai buvo stačiatikiai. Tiesa, reikia turėti omenyje, kad kunigaikščiai dažnai priimdavo tą ar kitą tikėjimą ne dėl įsitikinimų, o dėl politinių motyvų. Dėl jų dažnai būdavo sudaromos ir santuokomis grindžiamos sąjungos. Žinoma, kad 15 Lietuvos kunigaikštysčių buvo ištektos už stačiatikių kuni-

► Vilnius XV amžiuje. Rekonstrukcija

gaikščių ir 16 rusų stačiatikių kunigaikštysčių ištektėjo už Lietuvos kunigaikštysčių“. Gana dažnai su jomis atvykdavo ir stačiatikybę išpažįstančių dvariškių bei dvasininkų.

Archeologiniai tyrimai parodė, kad įpusėjus XIII ir XIV a. ženkliai Lietuvos valstybės gyventojų dalis (ypač miestuose) išpažino Stačiatikybę. Jų dvasinių reikmių tenkinimui dar pirmą XIV a. pusę Lietuvos valstybės sostinėje Vilniuje ir kituose miestuose buvo statomos stačiatikių šventovės. Andrejus Fominas savo veikale „Stačiatikių šventieji Lietuvos istorijoje“ skelbia: „Vilniuje buvo keletas medinių cerkvių, o 1331-1345 metais buvo pastatyta pirmoji mūrinė cerkvė, pašvęsta šventajai Paraskevei. Ši šventovė tapo didžiojo kunigaikščio šeimos namų cerkve. Vėliau stačiatikių šventovių Vilniuje, Trakuose ir Kaune vis daugėjo“. Kaip rašo Lietuvos istorikas Teodoras Narbutas, „Lietuvos didieji kunigaikščiai nuo pat rusų žemių valdymo pradžios niekuomet nebuvo priešiški krikščionybei, nepaisant didžiulių skirtumų tarp jų tikėjimų. Priešingai, kunigaikščiai, gerbdami pavergtų tautų teises, kalbą ir papročius, patys perimdavo iš jų tai, ką laikė išmintinga. Todėl stačiatikių tikėjimas romiai aiškinant jo šventąsias tiesas plito Lietuvoje anksčiau nei vyriausybė būtų pa-

norusi to imtis“. Žinomas tik vienas ryškus persekiojimo dėl tikėjimo faktas tą epochą: 1347 metais Didysis kunigaikštis Algirdas, kuris šiaip jau buvo palankus stačiatikybei, bet žynių ir dvariškių stabmeldžių primygtinai raginamas paskelbė mirties bausmę dvariškiams Nežilo, Kumec ir Kruglec, kurie pasikrikštijo ir tapo stačiatikiais Antonijumi, Joanu ir Eustachijumi. O apskritai, kaip rašo istorikas P. Kukolnikas, „nei iki to, nei po to, iki pat Jogailai įvedant Romos katalikų tikėjimą Lietuvoje, sta-

Žinoma, kad 15 Lietuvos kunigaikštysčių buvo ištektos už stačiatikių kunigaikščių ir 16 rusų stačiatikių kunigaikštysčių ištektėjo už Lietuvos kunigaikščių

čiatikiai krikščionys ne tik kad nepatyrė joje persekiojimų, bet ir galėjo visiškai laisvai išpažinti savo tikėjimą, jausdami valdovų globą ir nuoširdų gyventojų palankumą“. Ir žiaurus Antonijaus, Joano ir Eustachijaus nužudymas ne tik kad nesustabdė stabmeldžių atsivertimo į stačiatikybę, bet net ir paskatino jį, nes kankinių ištvermė, vyriška kantrybė ir ištikimybė tikėjimui padarė jį dar patrauklesnį. Mažai to, tikėjimo į Kristų išpažinėjų kankinystė įvedė juos į Stačiatikių Bažnyčios kankinių būrį. O nedūlančios jų relikvijos vėlesnėms tikinčiųjų kartoms tapo

uoliai reiškiamos pagarbos objektu. Trijų Lietuvos kankinių kanonizavimas (t. y. paskelbimas šventaisiais) įvyko Konstantinopolyje tarp 1354 ir 1374 metų, o jų nedūlančios relikvijos iki šiol yra Vilniuje, Šventosios Dvasios vienuolyno katedroje.

1316-1317 m. Lietuvos Didžiojoje kunigaikštystėje buvo įkurta Stačiatikių metropolija. Jai priklausė Lietuvos Naugardo, Polocko ir Turovo, o gal dar ir Haličo eparchijos. Metropolija buvo įkurta Konstantinopolio patriarcho Joano XIII Gliko valdymo metais (jis tapo patriarchu 1315 m.). Tuomet ir Rusios Stačiatikių Bažnyčia buvo metropolija Konstantinopolio patriarchato rėmuose. Savarankiška, nepriklausoma nuo Konstantinopolio patriarchato, ši Bažnyčia tapo tik 1448 m., kuomet Rusios hierarchų soboras savarankiškai, nepriklausomai nuo Konstantinopolio, Maskvos ir visos Rusios metropolitui išrinko Riazanės vyskupą Joną. Tai buvo autokefalinės Rusios Stačiatikių Bažnyčios gyvavimo pradžia. Savarankiškai rinkti metropolitą Maskvoje paskatino unija, kurią 1439 metų pradžioje pasirašė Rytų Stačiatikių Bažnyčių atstovai ir Romos katalikų Bažnyčia. Šią uniją patvirtino Bizantijos imperatorius Joanas VIII Paleologas.

1589 m. Maskvos metropolitai gavo patriarcho titulą; Konstantinopolio patriarchas Jeremijas II formaliai pripažino Rusios Stačiatikių Bažnyčios autokefalią (savarankiškumą). Tai padarė ir kiti Rytų patriarchai. Tačiau

tęskime pasakojimą apie stačiatikių metropolijos Lietuvos Didžiojoje kunigaikštystėje įkūrimą 1317. Tais metais Lietuvos metropolitas Teofilis (rus. Feofil) dalyvavo patriarcho Sinodo posėdžiuose. Jis tai darė ir 1327-1329 m. Tai ir yra visi turimi duomenys apie Lietuvos metropolijos gyvavimo pradžią. Nėra duomenų apie tai, kas Lietuvos Didįjį kunigaikštį, stabmeldį Gediminą, paskatino šiam žingsniui. Čia, tarp kitko, paminėsiu, kad Lietuvos Didžiojo kunigaikščio Gedimino laiškas popiežiui Jonui XXII rodo, jog tuomet, kai stačiatikiai Lietuvos Didžiojoje kunigaikštystėje jau turėjo metropoliją (ją, pasak įvairių šaltinių, sudarė nuo trijų iki devynių eparchijų), katalikai kunigaikštystėje turėjo tris savo šventoves; viena jų – Vilniuje.

Tolesnis Lietuvos Stačiatikių metropolijos likimas glaudžiai susijęs su Lietuvos ir Maskvos kunigaikščių bei Bizantijos imperatorių politiniais siekais. Todėl Lietuvos metropolija gyvuos čia savarankiškai, čia susivienijusi su Maskvos į vieną Rusios metropoliją. 1362 m. į Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės sudėtį įėjo Kijivo kraštas ir nepaprastai Bažnyčiai svarbi Kijivo eparchija. Pats Lietuvos metropolijos įkūrimas įvyko Lietuvos kunigaikščių iniciatyva ar netgi jiems reikalaujant. Šis jų siekis neatitiko Maskvos kunigaikščių ir metropolitų norų ir troškimų. Mirus metropolitui Teofilui,

Tęsinys 7 p.

Tęsinys.
Pradžia 6 p.

Maskvos metropolitas Teognostas (rus. Feognost; 1328-1353) prašė Konstantinopolio patriarchą neskirti Lietuvos metropolijai atskiro metropolito, nes jis pats ėmėsi vienyti visus Rusios stačiatikius ir jiems vadovauti. Metropolitas Teognostas buvo graikų kilmės. Jis tapo šventojo metropolito Petro įpėdiniu. 1328 jis Konstantinopolyje gavo metropolito šventimus ir iš ten išvyko į Maskvą. Ji tapo nuolatinė šio hierarcho gyvenimo vieta. Iš ten jis keliaudavo po savo metropoliją. Tuo pat metu ir Maskvos Didysis kunigaikštis Ivanas Kalita siekė suvienyti visą Rusiją ir ją valdyti.

Kaip pažymi P. Malickis, „Lietuvos kunigaikščiai ir Lenkijos karaliai nenoriai taikstėsi su jiems pavaldžių stačiatikiškų sričių ir miestų bažnytine priklausomybe nuo Maskvos metropolito. Valdovai baiminosi, kad religinę valdinių sąjungą su Maskva gali lydėti ir politinis jų susivienijimas Maskvos kunigaikščio valdų ribose. Todėl jie troško, kad metropolitas arba liktų pietuose, t. y. Kijive, arba sukurti nepriklausomą nuo Maskvos metropoliją“. Kai kurie Lietuvos kunigaikščiai svajojo apie dar didesnius dalykus. Kaip rašo profesorius A. Kartaševas, „Didysis kunigaikštis Algirdas norėjo ne tik jam pavaldžią Rusiją, išlaisvinti nuo metropolito, faktiškai tapusio Maskvos hierarchu, valdžios, bet ir pats parinkti tokį metropolitą Kijivui ir visai Rusiai, kuris vadovautų visai Rusios Bažnyčiai, bet lenktų ją ne prie Maskvos, o vestų link Lietuvos sostinės“. Minėtas interesų nesutapimas neigiamai atsiliepė Stačiatikių Bažnyčiai Lietuvoje. Kaip pažymi Vasilijus Novinskis, „Kiekviena pusė siekdama savo pačios tikslų, kreipėsi į Konstantinopolio patriarchą, kurio kanoninei valdžiai priklausė ši Bažnyčia, o tie ar kiti patriarcho sprendimai, savo ruožtu, labai dažnai priklausė nuo Bizantijos imperatorių valios ir politinių planų. Užsibrėžto tikslo buvo siekiama ir papirkimais, ir apgaule bei grasinimais. Antai lenkų karalius Kazimieras, kuris 1369 metais kreipėsi į Konstantinopolio patriarchą, prašydamas skirti jam tinkantį metropolitą, kartu priduria: „O jeigu nesulauksime Dievo malonės ir jūsų palaiminimo šiam žmogui, vėliau nesiskųskite mumis: mums teks rusus krikštyti Romos katalikais, jeigu jie neturės metropolito, nes žemė negali likti be įstatymo“. Dėl minėtų aplinkybių Kijive kartais būdavo net du metropolitai (vienas pasiūlytas Maskvos, kitas - Lietuvos). Dėl to kildavo nedermių Bažnyčios gyvenime ir buvo nenaudinga Jai.

Klausimai kunigui: Ar nusidėjau priėmęs Švenčiausiuosius Slėpinius be kryželio?

Į parapijiečių klausimus atsako Šventosios Dvasios vienuolyno katedros kunigas Olegas ŠLIACHTENKO

— Ar per Išpažintį pakanka tiesiog vardinti savo nuodėmes, pavyzdžiui, „išpažįstu ir atgailauju dėl puikavimosi, pilvapeinystės, keikimosi“, ar būtina papildomai sakyti kunigui ką nors detalaus?

Svetlana

— Brangioji Svetlana, per išpažintį pakanka tiesiog vardyti savo nuodėmes, nesileidžiant nei į detalų savo emocijų apibūdinimą, nei į aplinkybių, dėl kurių jas padarėte, aiškinimą, nei kitų asmenų, susijusių su jūsų veiksmais, reakcijų pasakojimą. Visa, ko dar reikia, dvasininkas paprašys patikslinti. O tai, ką pati norėtumėte išsiaiškinti, jeigu liko neaiškumų, jeigu kas nors dar jus trikdo, klauskite po pamaldų - tada, kai tai bus patogiu tiek jums, tiek dvasininkui. Kita vertus, galiu numatyti, kad jus trikdo, jog paprastas nuodėmių vardijimas bus pernelyg formalus, todėl šį sąrašą reikia „pasunkinti“ aiškinimais.

Užtikrinu jūs, kad aiškinimai per išpažintį nedaro atgailos „gilesnės“, o veikiau priešingai - gali apsunkinti atgailą. Nes gali kilti melagingas, netikras atgailos pojūtis. Kad nebūtų formali, atgaila turi prasidėti dar iki išpažinties. Dar prieš ateidami į šventovę privalome atgailauti dėl nuodėmių: mūsų atgaila turi „bręsti“. Geriausia priemonė šiam vyksmui - maldą. Paimkite savo nuodėmių sąrašą (jis gali būti ir atmintyje) ir, sakydama vakaro maldas, kurių pabaigoje yra maldą, išpažįstant dievos nuodėmes, papildykite jas savo nuodėmių sąrašu. Maldą sakykite neskubėdama, apmąstydamą tiek jos žodžių prasmę, tiek nuodėmes. Po to dar galite perskaityti Atgailos kanoną, vėlgį turėdama omenyje nuodėmių sąrašą. Net jeigu taip perskaitysite tik atgailos psalmę ar kelis kartus pasakysite „Viešpatie, pasigailėk!“, tai padės pajusti atgailą. Kitaip sakant, atsitokėti, „susi-mąstyti“ (žiūr. palyginimą apie sūnų palaidūną; Lk 15, 11-24).

— Šventovėje prieš teikiant Švenčiausiuosius Slėpinius prisiminiau, kad prieš prausdamasis duše nusiėmiau kryželį ir pamir-

šau jį užsidėti. Nepaisant to, priėmiau Švenčiausiuosius Slėpinius. Ar teisingai pasielgiau?

Viktoras

— Gerbiamasis Viktorai! Atsakykite į klausimą: kokius kryželius turėjo apaštalai priimdami Švenčiausiuosius Slėpinius? Ant kūno nešiojami kryželiai, kurie yra tikėjimo, meilės ir dėkingumo Išganytojui simbolis, atsisąsindami išsiskyrimui. Nepaisant to, tikintieji buvo krikščionys ir galėjo dalyvauti Bažnyčios Slėpiniuose. Tad iš esmės jūs, man regis, pasielgėte teisingai. Visgi ateičiai patarsiu: kilus abejojimui geriau išsiskyrimui kreiptis į dvasininką, kad jis paaiškintų. Taip išvengsite ir netikėtus nuodėmės. Ir dar: kodėl duše nusiimate kryželį? Būna aplinkybių, kuomet tenka tai daryti (pavyzdžiui, darant rentgeno nuotraukas kartais to prireikia), bet dušas - tikrai ne tokia aplinkybė. Tradicija nešioti kryželį susijusi su šventa pagarba ir meile, kurią krikščionys jaučia mūsų išganytojo įrankiui ir kartu - Kristaus Meilės simboliui. Visą krikščionybės istoriją Bažnyčios priešai taip dažnai vertė tikinčiuosius atsižadėti Kristaus, o atsižadėjimo simbolis - nusiimtas kryželis, kad net ir ramybės metu krikščionys stengiasi be reikalo jo nenusiimti. Be abejo, tai nereiškia, kad jį nusiėmę netenkame malonės. Taip manyti - tai „pseudostačiatikiški“ prietarai. Bet ir be reikalo jo nenusiimkite.

— Pas mus prie vienuolyno vartų stovi prašytojai - purvini, dažnai ir neblaivūs. Nekyla abejonų, kad gautą išmaldą jie praigeria. Ne itin malonu eiti pro juos į šventovę, nes jie dažnai triukšmauja, barasi. Kodėl juos ten pakenčia ir nenuvaro šalin?

Lidija

— Brangioji Lidija, pas mus šventovėje - prie ikonų, tarp kolonų ir net prie presbiterijos, ir net pačioje presbiterijoje stovi kaulytojai. Stovi su ištiesta ranka ir prašo: „Viešpatie, pasigailėk!“ Jie ateina purvini, ir niekur kitur jie negali nusiprausti - tik cerkvėje. Kai kurie jų barasi, būna neblaivūs, nes aistros svaigina, kvailina ir neduoda bliviai mąstyti. Gal ir juos visus išvarius ir palikus šventovę tik švarteliams Dangaus Karalystės piliečiams? Šventovė - tai ne kokių nors mėgėjų klubas, tai - Dievo Namai. Tai rūmai, kuriuose Jis į pokylį surenka visus, kurie neatsisakė ateiti, atsiliepė į Jo kvietimą. Prisiminkite, ką Viešpats mini palyginimuose, kas tie puotaujantys? Šlubuojantys, akli, purvini, apiplyšę, nemaloniai kvepiantys asmenys. Jie pripildė Jo puotos menę. Šventovė - tai ir ligoninė, kur žmonės ateina prašyti pagalbos, atjaunos, gydymo. Jeigu mes varysime

nuo šventovės žmones, kurių gyvenimas ir taip yra nelaimingas, paklauskime, ar Viešpats tada neišvarys mūsų iš Savo buveinės? Juk pasakyta: „koku saiku seikite, tokiu ir jums bus atseikėta“ (Mt 7, 2). Jūs aiškinatė, kad jie tikrai pragers išmaldą. Nelabai suprantu, kodėl esate tokia tikra, na, bet gal jūs aiškiaregė... Tąsyk aukokite maisto. Priekite, paklauskite, ko stokoja toks nelaimėlis. Gal jam reikia drabužių, konservų ar dar ko nors? „Kiek kartų tai padarėte vienam iš šitų mažiausiųjų, Mano broliu, Man padarėte“ (Mt 25, 40), - sako Gelbėtojas. Ir pabaigai pacituosiu A. P. Čechovo žodžius: „Nereikia žeminti nepaisymu jau ir tai pažeminto žmogaus. Juk jam tada telieka viena - nerti galva žemyn į vandens gelmes. O išmalda - tai pagarba. Tai pripažinimas, kad jis egzistuoja. Ir kartu - tai viltis, kad įvyks pokytis į gera...“ Papildomai dar galite paskaityti I. S. Turgenevo eilėraščių proza „Skurdžius“.

— Ar galima parduotuvėje pirkti rinkinį - paveikslą dëlione karoliukais, jeigu tas paveikslas - ikona. Ar vėliau bus galima ją pašventinti ir namuose laikyti kaip ikoną?

Valentina

— Gerbiamoji Valentina, man atrodo, jog tai kažkokia profanacija. Ar galima nupirkti paveikslą „Mona Liza“ reprodukciją rinkinyje siuvinėjimui ar spalvinimui vadovaujantis nurodytais numeriais, ar papuošimui ją karoliukais? Taip, galima. Ar tokia „reprodukcija“ bus žmogaus kūrybos viršūnė - šedevras? Ne, nebus, ir Luvre jos nepakabins, ir nieko ji neįkvėps, neįtakos nei asmenybės raidos, nei formos jo kultūros. Norite žinoti, kodėl? Palyginkite ją su originalu. Tad kodėl taip galima elgtis su ikona? Panašu, kad sakralinis paveikslas naudojamas tam tikros potencialių pirkėjų (neabejingų mistikai, religingų, jaučiančių pagarbą šiam paveikslui) pritraukimui. Tačiau toks dirbiny negali būti „langu“ į neregimą pasaulį, kuris iškyla prieš mūsų dvasios akis, kai meldžiamės ir kontempliuojame šventuosius ar Vieš-

patį. Tokia kopija negali mūsų įkvėpti, ji negali mums atskleisti ikonos teologijos. Paklauskite dar vieno dalyko ir atsakykite: ar norėtumėte, kad šventovėje, kur lankotės, būtų tokios ikonos ir kad jos būtų ikonostase? Ir pabaigai pasakysiu, kad tokio paveikslas nereikia šventinti, nes jis tiesiog neatitinka ikonai taikomų kriterijų.

— Ar pasninkaujant būtina vadovautis vienuolyno įstatais, ar pakaks tik nevalgyti mėsos ir pieno produktų?

Viačeslavas

— Brangusis Viačeslave, atleiskite, bet jūsų klausimas skamba taip, tarsi pasninko esmė tėra gastronomijos sritis. Argi jūs gyvenate vienuolyne? Ar išganymas ir gyvenimas su Dievu ir Dievu įmanomas tik vienuolyne ar vadovaujantis jo įstatais? Kodėl kyla tokių klausimų? Akivaizdu, kad žmonės pelno išganyką ir negyvendami vienuolyne, o kai kurie

ir ten žūva. Vadinas, mitybos režimas, kuris esti skirtingas, nes priklauso nuo įvairių aplinkybių ir gyvenimo sąlygų, - tai antraeilis pasninko matas. Jis net gali tapti pavojingas žmogui, kai iškeliamas į pirmą vietą. Atsakydamas į jūsų klausimą, pasakysiu, kad niekas nereikalauja iš jūsų vadovautis vienuolyno įstatais dėl pasninko (beje pridursiu, kad yra ne vienas, o daugiau įstatų; be to, jie gali keistis; skiriasi ir požiūris į tai, ko dera atsisakyti pasninkaujant). Pasauliečiams pakanka nevalgyti mėsos ir pieno produktų, bet pasninko esmė - ne tik tai. Šių apribojimų esmė - susilaikymas. O jis būtinas, kad susivaldytume, ir atsiskleistų mūsų dvasios negalios. Regint jas kyla noras atgailauti ir melstis, kreiptis į Dievą. Na, o maldą stiprina tikėjimą bei gimdo meilę. Jeigu tiesiog atsisakysime mėsos ir pieno produktų, bet nieko kito nedarysime, t.y. nesusilaikysime ir nuo kitų dalykų, pasninkas gali tapti beprasmis.

Klausimus galima siųsti į redakciją įprastu arba elektroniniu paštu, arba per Vilniaus ir Lietuvos arkivyskupijos Facebook puslapį.

Metropolito Chrizostomo atminimo vakaras

Vasario 13 d., 40-os dienos po metropolito Chrizostomo (Martiškino) mirties išvakarėse, Vilniaus Šventosios Dvasios vienuolyne įvyko vakaras, skirtas jo atminimui.

Renginyje dalyvavo ir savo prisiminimais pasidalijo metropolito dvasios vaikai, taip pat buvę patar-

nautojai ir artimiausi bendradarbiai - tiek dvasininkai, tiek pasauliečiai. Sugiedojus „Amžinąjį atilsį“ minėjimo vakarą pradėjo Vilniaus ir Lietuvos metropolitas Inokentijus. Jis šiltai prisiminė šviesios atminties ganytoją. Vakaras buvo filmuotas, įrašas bus paskelbtas Lietuvos Stačiatikių

Bažnyčios „YouTube“ paskyroje. Vasario 14 d., keturiasdešimtą dieną po metropolito Chrizostomo mirties, Vilniaus ir Lietuvos metropolitas Inokentijus Šventosios Dvasios vienuolyno katedroje laikė už jį. Pamaldos taip pat vyko kitų dekanatų centrų ir kitose šalies šventovėse.

Josifas Zeteišvilis atšventė 80-ies metų jubiliejų

Vasario 28 d. prot. mitroforui Josifui Zeteišviliui, Visagino Paaukojimo ir Panteimono šventovės klebonui bei Visagino dekanui, sukako 80 metų.

34 metus tėvas Jozefas paskyrė Visaginui, kur pelnė didžiulią pagarbą. Čia jis pastatydino ir įrėngė dvi šventoves – „Jono Krikštytojo“ ir Paaukojimo - Panteimono. Tačiau, kaip kalba parapijiečiai Visagine, svarbiausias t. Josifo nuopelnas - tai „šventovės statyba“ širdyje kiekvieno, kada nors sutikto žmogaus, kuris panoro kreiptis į Dievą ir pasiryžo peržengti šventovės slenkstį. Kovo 1 d. į Visaginą atvyko metropolitas Inokentijus. Jo Eminencija aukojo Liturgiją ir po to šiltai pasveikino tėvą Josifą su jubiliejumi ir įteikė jam šventąjį kryžių su papuošimais.

Maldos Lietuvos Valstybės atkūrimą dieną

Vasario 16 d., Lietuvos valstybės atkūrimo dieną, visose Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios šventovėse vyko intencinės padėkos pamaldos.

Šią dieną skambėjo maldos, dėkojant už visas gėrybes, suteiktas Lietuvai ir jos žmonėms, už jos laisvę bei už jos kovotojus ir gynėjus. Metropolitas Inokentijus tą dieną meldėsi Vilniaus Šv. Nikolajaus šventovėje.

Parama Bažnyčiai

Nuo 2025 m. sausio 1 d. buvo pakeista 1,2% pajamų mokesčio (GPM) skyrimo tvarka. Pagal šią naują tvarką paramą galės gauti tik nepelno organizacijos, o ne religinės bendruomenės.

Prašome paremti mūsų Bažnyčią ir skirti 1,2% savo pajamų mokesčio (GPM) šioms organizacijoms:

Pavadinimas: VšĮ „Stačiatikių ūkis“
Juridinio asmens kodas: 124246424
Adresas: Aušros Vartų g. 10, LT-01303 Vilnius

Pavadinimas: Lietuvos Stačiatikių Brolija
Juridinio asmens kodas: 291901540
Adresas: Aušros Vartų g. 10, LT-01303 Vilnius

Specialią formą, Nr. FR0512 galima pateikti kartu su metine deklaracija iki 2025 m. gegužės 1 d.

Įšventinimas į kunigus

Vasario 23 d., Savaitės be mėsos sekmadienį, kai Bažnyčia mini paskutinįjį teismą, Vilniaus ir Lietuvos metropolitas Inokentijus, aukodamas Dieviškąją Liturgiją Visų Rusijos šventųjų cerkvėje Klaipėdoje, aukodamas įšventino diakoną Germaną Balandiną į kunigus.

Praėjusių metų pabaigoje tėvas Germanas buvo iššventintas į diakonus ir paskirtas tarnauti į gimtąją Visų Šventųjų cerkvę, kur dar vaikystėje pradėjo atlikinėti savo pirmąsias oficijas.

Anksčiau, vasario 9 d., sekmadienį, skirtą atminti Muitininkui ir Fariziejui, Jo Eminencija metro-

politas Inokentijus Vilniuje, Šventosios Dvasios vienuolyne, iššventino į diakonus vienuolį Aleksandrą Umbrašką.

Šventojo Tichono atminimo diena

Vasario 21 d., minint šv. Tichono (Belavino) relikvijų perkėlimo dieną, Vilniuje, „Skaisčiausiosios“ katedroje, vyko iškilmingos pamaldos. Jos pradėjo šv. Tichono jubiliejinių metų renginių ciklą

Dieviškąją Liturgiją celebravo metropolitas Inokentijus, koncelebravo vyskupas Ambrosijus ir kiti Lietuvos Sta-

čiatikių Bažnyčios klero nariai. Šventasis Tichonas prieš tapdamas patriarchu buvo Vilniaus ir Lietuvos arkivyskupu, todėl Lietuvos Stačiatikių Bažnyčia ypač gerbia jo atminimą. 2025 m. sukanka 100 metų nuo patriarcho Tichono palaimingosios mirties. Per metus Vilniuje ir kitose Lietuvos vietose vyks daugybė jubiliejinių renginių.

Malda už karo pabaigą

Vasario 24 d., minint trečiąsias karo Ukrainoje pradžios metines, Vilniaus ir Lietuvos metropolitas Inokentijus ragino sustiprinti maldą už greitą šio karo pabaigą. Jo Eminencija meldėsi Klaipėdos „Globos ir Nikolajaus“ šventovėje.

„Maldos, prašant greitesnės karo pabaigos, skamba visose Lietuvos Stačiatikių Bažnyčios šventovėse per kiekvienas pamaldas. Nuo karo pradžios į mūsų parapijas įsiliejo daugybė pabėgėlių iš Ukrainos. Matome jų kančią, dalijamės viskuo ir padedame kuo galime. Jų skausmas yra mūsų skausmas. Todėl šią lemtingą dieną meldžiame Dievą, kad liautųsi karas ir kraujo praliejimas“, - sakė metropolitas Inokentijus.

Tą pačią dieną Vilniaus Šventosios Dvasios vienuolyne Trakų vyskupas Ambrosijus meldėsi už karo pabaigą Ukrainoje ir už visų žuvusių amžinąjį atilsį. Pamaldos, prašant greitesnės karo pabaigos ir panihida taip pat vyko Vilniaus Paraskevės šventovėje, kur meldžiasi ukrainiečių stačiatikių bendruomenė.

ВРАМСТЫК, КУО БАІСІС КІЕКВІЕНАС РОЕЛГІС ПРІЕШ ЇІ АТЛІКДАМАС.
ШВЕНТАСІС НІЛАС СІНАЖІЕТІС